

Motion till riksdagen
2011/12: MJ210

av **Christer Engelhardt (S)**

Utveckling av den gröna näringen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för de gröna näringarnas utveckling.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om höga fraktkostnader som ett hot mot de gröna näringarna på Gotland.¹

¹ Yrkande 2 hänvisat till TU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

I de gröna näringarna – d.v.s. all den näringsverksamhet som har sin bas i jord, skog och landsbygdens miljö – arbetar idag ca 400 000 personer i Sverige. Det är nästan var tionde av alla sysselsatta i landet. Det svenska lantbruket och skogsbruket har alltså en viktig roll för sysselsättningen i landet som också skapar andra jobb. De gröna näringarna beräknas svara för 15 procent av den totala sysselsättningen då lantbruket även utgör underlag för lokala servicenäringar som detaljhandel, lokaltrafik, vård och skola m.m.

I reda pengar, räknat som bidrag till BNP (Sveriges bruttonationalprodukt), ger de gröna näringarna långt över 200 miljarder kronor och har större betydelse än många av landets traditionellt stora industrier.

Det är naturligtvis på landsbygden som de gröna näringarna betyder mest för sysselsättningen. I många kommuner står de gröna näringarna för vart fjärde jobb, och i hälften av landets 290 kommuner är minst 18 procent av sysselsättningen beroende av de gröna näringarna.

Den gröna näringen på Gotland

Gotland har en omfattande djurproduktion på många gårdar, såsom mjölkkor, nötboskap, grisar, lamm och höns. Lammproduktion är det som ökar mest. Djurproduktionen ger direkta inkomster och sysselsättning, men också underlag för förädling av olika livsmedelsprodukter, t.ex. lokal produktion av ost. Den lokala förädlingen har blivit allt viktigare i takt med att priserna på lantbrukets produkter pressas av import. Bland de grödor som odlas på Gotland är vallen den största och viktigaste grödan. Odlingen av spannmål och oljeväxter är också stor. Den odling där Gotland har störst marknadsandel och även är mest känt för är odling av olika rotfrukter, som t.ex. potatis, lök, morötter och andra primörer såsom sparris. På Gotland arrangeras numera en årligen återkommande Primörpremiär. Den firas ett veckoslut i maj, då Gotland öppnar upp och erbjuder gotlänningar och andra tillresta besökare olika matupplevelser med primörer, gotländskt lammkött, sparris, kajpsoppa och många andra lokala produkter.

De gröna näringarna har en stor betydelse för ekonomi och sysselsättning i mitt hemlän Gotland. Totalt är närmare 3 800 personer – eller cirka 14 procent – av alla som arbetar på Gotland direkt eller indirekt sysselsatta i produktion av livsmedel och skogsprodukter. 2010 fanns det 1 506 företag fördelade på olika storleksgrupper med mer än 2,0 ha åker. Det är en minskning med 1 223 företag sedan 1979, medelarealen har på 30 år ökat från 30,5 ha till 57 ha. Gotland utgör 3,3 procent av Sveriges totala åkerareal. 2,3 procent av allt höstvet, vårvete och all råg i Sverige och 3,5 procent av all potatis i Sverige odlas på Gotland. 600 företag har nötkreatur varav 258 är mjölkbesättningar. 57 har svinuppfödning och 70 har höns. Totalt finns 65 034 får på Gotland fördelade på 395 lammgårdar.

De gröna näringarna har även en stor betydelse för att skapa det långsiktigt hållbara samhället. Det handlar bland annat om hållbar och närodlad livsmedelsproduktion, användningen av kemikalier och andra miljöstörande ämnen i lantbruket och en fortsatt satsning på förnybar energi i denna sektor.

Kris inom grisenäringen

En förutsättning för en långsiktigt stabil utveckling av de gröna näringarna är deras lönsamhet. Under 2008 försvagades mjölk- och växtproducenternas lönsamhet kraftigt medan lönsamheten för grisproducenterna just detta år stärktes. Men idag – bara ett par år senare – är situationen för t.ex. Gotlands grisproducenter hårt ansträngd.

Sverige är världsberömt för sitt griskött och svenska grisar har tur som växer upp i ett land som satsar på kvalitet för både djur och konsumenter. Det som framförallt skiljer uppfödning av svenska grisar från den i andra länder är det starka djurskyddet och Sveriges långa tradition av djuromsorg. Huvuddelen av våra drygt 3 miljoner svenska slaktgrisar kommer från ungefär 1 500 uppfödare. Cirka 30 procent av grisarna kommer från gårdar som föder upp dem och behåller dem fram till slakt. Resten säljs vidare till slaktgrisuppfödare.

Med anledning av det alarmerande läget för svensk grisproduktion äventyras Sveriges goda rykte för det berömda grisköttet. Det är viktigt att regeringen tar tag i denna för grisenäringen nu så alarmerande situation.

Ekologiska produkter

Marknaden för ekologiska produkter visar en fortsatt stark tillväxt. Försäljningen fortsätter att stiga genom prenumerationssystem för ekolådor, direktförsäljning och torghandel. Också intresset för lokalproducerad mat har vuxit kraftigt de senaste åren, från både konsumenter och bönder. Det är en utveckling som med olika åtgärder måste uppmuntras.

På Gotland har odling utan användning av konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel tillämpats under lång tid. De ekologiskt odlade grödorna blir bara fler och fler och omfattar alla jordbrukets områden. Under 2010 svarade Gotland för 22,3 procent av KRAV-arealen för potatis i Sverige (185 ha av totalt drygt 820 ha).

Av den totala KRAV-åkerarealen år 2010 i Sverige på 85 856 ha, har Gotland totalt KRAV-åkerareal på 8 580 ha, vilket motsvarar 10 procent. År 2009 var totalt 154 gårdar på Gotland inklusive de som ligger i karens KRAV-anslutna.

Av KRAV-godkända djur år 2010 har Gotland 1 176 KRAV-mjölkkor, vilket är 3,1 procent av alla i Sverige. Övriga nötdjur, 4 850 stycken, är 3,6 procent av alla i Sverige. Får, inklusive lamm, är 11 353, dvs. 16,2 procent av alla i Sverige o.s.v.

Fel! Okänt namn på

KRAV-areal köksväxter på Gotland år 2010 är totalt 140 ha – 13 procent av totalt drygt 1 070 ha för hela landet.

Regeringen har satt som mål att andelen certifierad ekologisk odling ska vara minst 20 procent av jordbruksmarken år 2020. Ett av huvudargumenten är att målet i sig är en av flera åtgärder för att uppnå de nationella miljökvalitetsmålen.

Regeringen bör ta initiativ till en genomarbetad strategiplan inom de i motionen nämnda områdena för att långsiktigt utveckla de gröna näringarnas viktiga bidrag till att skapa det hållbara samhället. Att spegla hur det ser ut i mitt hemlän ger en bild av hur viktig den gröna näringen är för ett glesbygdslän som t.ex. Gotland.

Ökade fraktkostnader i färjetrafiken hotar de gröna näringarna på Gotland

De senaste två årens genomförda och aviserade fraktkostnadsökningar slår mycket hårt mot jord- och skogsbruk och livsmedelsindustrin på Gotland. LRF Gotland har sedan lång tid tillbaka hävdad att företagen i de gröna näringarna har en merkostnad på cirka 25–30 procent på färjorna, jämfört med samma vägsträcka på fastlandet. LRF Gotland har samlat in underlag och träffat representanter från de större livsmedelsföretagen på Gotland, och deras svar visar en stor oro för framtida konkurrenskraft, men också behov av omedelbara diskussioner och åtgärder för att ge Gotland konkurrensneutrala fraktkostnader.

Ska företag överleva och våga satsa på Gotland måste man få villkor som står sig över tid och är oberoende av vilken regering som råkar sitta för tillfället. Fraktkostnaderna är otroligt viktiga för de gotländska företagen. I snitt 10–15 procent av det som produceras stannar på Gotland, resten fraktas till den nationella marknaden. Priset på varan är oerhört viktig i konkurrensläget mot andra regioner i Sverige och mest för de oförädlade varorna som t.ex. grönsaker och potatis, där fraktkostnaden kan utgöra upp till 25 procent av varans pris.

Högre fraktpriser kommer att innebära att investeringsviljan minskar. Står valet mellan att investera i en anläggning på fastlandet eller på Gotland, kan en höjning av fraktpriset göra att valet faller på fastlandet. Det blir tuffare att hävda att produktionen eller förädlingen ska behållas och utvecklas på Gotland i stora koncerner som t.ex. Arla.

Det som nu hänt med Arlas flytt av delar av A-filtillverkningen till Norrköping är ett allvarligt exempel på detta. Ovissheten och oron kring framtida fraktpriser rör inte bara produkter härifrån utan även förnödenheter som fraktas hit till jordbruket och industrin, och skapar ännu större konkurrensnackdelar om och när fraktpriserna höjs igen. För bland annat den viktiga gröna näringen på Gotland måste Näringsdepartementet och infrastrukturministern i dialog med Region Gotland hitta bestående lösningar både när det gäller fraktpriserna och Gotlandstillägget. För Gotlands del är det klart att sänkta fraktkostnader möjliggör utveckling!

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 26 september 2011

Christer Engelhardt (S)